

**Nicolai Sanderi Angli Doct. Theol. De Origine Ac
Progressu Schismatis Anglicani Libri Tres ...**

Sander, Nicholas

Coloniæ Agrippinæ, 1610

Primariæ nonnullæ matronæ ob fidem Catholicam bonis, honorum
insignibus, & vita ipsa spoliatæ. Cap. XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64680](#)

46 Appendix sive Liber Quartus
ptrices, veras se Ecclesiæ Catholicæ filias esse
comprobarint. Quemadmodum ex historia
modò allata, & ex octo virginibus supre-
censitis licet deprehendere. Quod ut etiam
aliquantò melius à nostris ac Hæreticis eia
intelligatur, in sequenti capitulo de con-
stantia nonnullarum mulierum tractabimus, que
ut fidei Catholicæ naufragium non facerent,
bona fortunæ, famæ, libertatis, & vitam ipsa
in tempestuosu Anglianæ persecutionis ma-
re eijcere non dubitauerunt.

Primariæ nonnullæ matrone ob fidem Ca-
tholicam bonis, honorum insignibus,
& vita ipsa spoliata.

CAPVT XI.

Inter cæteros Reginæ ministros, qui Ca-
tholicos crudeliùs persecuti fuerunt, pri-
mum facile locum Edmundus Traffordus.
bi vèdicat, qui, etsi genere nobilis esset, pau-
per tamen, & idcircò in religione Catholicæ
oppugnada animosior fuit. Hic Provinciæ
Moucestriæ Commissarius declaratus, par-
tim propter odium, quo religionem nostram
prolequebatur, partim quòd ex Catholicorum
bonis ditescere se posse speraret, officio
suo quā posset optimè fungi, Reginæ ad nu-
tum seruire. & Catholicos crudelissimè per-
sequi, decreuit. Inter ea namque quæ Regis
crudelitatis administri consequuntur, primæ
est, vt Catholici, quos carceribus adiudica-
re volunt, opibus & diuitijs effluant, vt de-
die ijs ad se deuolutis, crudelitatis suæ fructū
aliquem reportent. Conabatur itaque Com-
missarius

missarius ille Edmundus matronam quandā
Alanā Rosæahl, Cardinalis Guillermi Alanī
cognatam : quæ cùm illius fratri nupsisset,
tres filias ex defuncto habebat: puta Helenā,
Catharinam, & Mariam, quarum quæ maxi-
ma natu erat , decimum sextum ætatis an-
num agebat, in nassam suam pertrahere. Scie-
bat namque eam egregiè Catholicam, Sacer-
dotibus imprimis esse addictam : cumq; Car-
dinaliem Alanum non posset, rabiem suam in
muliere, sanguine ei coniuncta, explere co-
nabatur. Id cùm illa resciuisset ante Deum si-
bi placandum rata, & contra Sachanæ impeccū
se armatura, Sacrificio missæ interfuit, sub il-
lo communicauit, Deumq; obtestata est, qua-
tenus viribus contra hostes suos instructa, 2-
nimosè in campum descenderet, & antè bo-
na, vitamq; ad eò ipsam deponere, quām vel
latum vnguē ab officio Christianæ & Catho-
licæ mulieris, discedere constitueret. Hoc ita
facto in parte secura & minimè suspecta se
abscondit, tribus suis filiabus domum & quæ
in ea erant donans atque committens. Altera
itaque post Epiphaniam die, Reginæ ministri
eum magno sceleratorum hominum agmine
in matronæ domū irruentes, eius sibi claves
& arma vniuersa adferri iusserunt. Exacto in-
super à Domesticis iuramento, quod ubi eo-
rum hera esset, ignorarent. Cùm ecce tibi
equitis cuiusdam imaginem, quā illi Docto-
ris Alani esse credebant, muro affixam cōspi-
cati, & nescio quo furore perciti, post mille
cōvictiorū claustra in picturā illā effusa, pugi-
onibus tādē adorti discerpserūt, terræq; affi-
ctā pedibus proculauerūt.

Post.

Postquam autem omnes domus angulos
excusserent, bonaque vniuersa, præter sola
honestissimarum virginum vestimenta com-
portassent, ac alia insuper in domo mille &
quingentos Ducatos (quos bona mater fili-
bus suis, in necessitate constitutis reliqua)
conquisiuerent: longo sibi adhuc tempore
inibi commorandum esse arbitrati sunt, cum
ut omnia absumerent & dilapidarent, tum
quod separarent, Matronam illam intereaini
detectam. Verum illa de omnibus certiora.
et a, ac bonorum tantum obliterata, nihil perin-
de timebat, quam ne filiae suæ Hæreticorum
illo furore perterrefactæ & consternatæ, ali-
quid dicerent aut facerent, quod sanctam il-
larum, in qua educati erant, disciplinam de-
deceret. Quia cura & sollicitudine extimu-
lata eas officij sui admonebat, & quomodo
imbelles illæ ouiculæ ex leonum se vngui-
bus liberarent, instruebat. Illæ vero mater-
num consilium fecerunt, inuicem sibi animos
addebat, & ante vitam, quam Catholi-
cam religionem perdere constituebant.
Cum autem deinde viam aliquā, si non secu-
ram, at saltem non periculosam, qua effuge-
rent aliquādiu circūspexissent: Eccetibi cir-
ca noctis medium, domesticis excubij dor-
mientibus, porta clanculum & secretò egrē-
tæ, ad ripam scapham inueniunt: qua con-
scensa, & in alteram partem traijcentes, ex-
tra viam secesserunt, & ne forsitan compre-
henderentur, nulli planè mortalium, qui
essent, aperuerunt. Ita ergo quatuordecim
diebus euolutis, post multas molestias & r-

rumnas

rumnas tolleratas, eum in locum, vbi eārum
mater erat, peruenient: quæ mortuæ quām
riuæ similior, ne inter spem & timorem pens-
dula, & quid filiabus suis fieret incerta, nihi-
lominus diuinæ bōnitati confidebat, quæ eos
nunquam deserit, qui pro religionis suæ zelo
& amore antè vitam suā perdere, quām re-
ligionem Catholicam prodere constituerūt.

Quamvis autem deuota mater, filiarū sua-
rum incolumente perspecta, admodum læ-
taretur, angebatur tamen etiam, quod iā ne-
que Patrem, neque rem familiarem, neque a-
liud deniq; sustentaculum haberent. Quare
ad amicos & necessarios suos conuersa, qui-
bus bona sua yniuersa donauerat, eos obnixē
obtestata est, vt in sui ac filiarum suarū gra-
tiam Iudices accederent, & quæ ex testamē-
to Patris, Matrisque donatione filiabus de-
bebantur, reposcerent. Verū cūm homines
suam potiūs quam alienam utilitatē spectēt,
& cum dubijs & aduersis mutati, beneficio-
rum obliuiscantur, neminem bona mater re-
perire potuit, qui id negotij in se suscipere,
Senatum Regium offendere bona confiscata
repetere, & in hac materia religionis, Anglis
cantoperè odiosa, vellet versari. Suadebant
igitur alij, ipsas filias in iudicium mittere, ac
bona sua reposcere, quod videlicet non du-
bitarent, eas, ratione ætatis, à Iudicibus ha-
bita, aliquid esse impetraturas, quod alias nō
citra maximam difficultatem obtinuisset. In-
telligens autem deuota mater & Mulier verè
virilis animi, filias suas non antè coram tri-
bunalibus iri exauditas, quā Caluinistarū se-

d

Synagoꝝ

50 *Appendix sive Liber Quartus*

Synagogas adiuras promisissent: & si id pro-
mittere nollent in carceres abducendas co-
mnibus bonis spoliandas praeuidens, ne filias
suas ipsamq; adeo religionem Catholicam
apertum discrimen immitteret, nūquam hu-
ic tam periculooso consilio obtemperare vo-
luit.

Confiscatis ergo omnibus illius bonis, ac
sententia in ea prolata, ipse Gubernator voi-
uersa quæ consequi poterat, ad se rapuit atq;
pertraxit. Mater autem per amicos & tertiam
sæpè personam ab inferioribus iudicibus, ad
Supremum Reginæ consilium appellans mul-
to tempore absunto, illud tandem conse-
cta est, vt intelligeret, Consiliarios quanto
altiore in loco & gradu constituti sunt, tan-
tò amplius perfidos hæreticos, & immiseri-
cordes, filiabus suis minus compati, bonaq;
sua ardentius expetere atque sitire. Verum
enim uero nisi illustria illa officia & munera
hominibus virtute praeditis conferantur, tu
verò ambitionis, impietatis, & avaritiae fo-
mites sunt, sicut ex hoc negotio appareat.

Destituta proinde venerabilis illa matro-
na non modò omnibus suis bonis, sed eorum
etiam recuperandorum spe, non tamē idcir-
cò patientiam, & animæ suæ tranquillitatem
perdidit; imò quatas potuit Deo gratias per-
soluit, eò quod se beneficio demereri volui-
set: præferens paupertatem Christi, omni-
bus diuitijs ac fortunis, quas in Anglia posse-
derat: E qua cum duabus maioribus natu fili-
abus egredi constituit, potius in paupere &
securo exilio, quam cum Patria in periculo
versa.

Schismatis Anglicani,

versari volens. Ducta itaque à Dei Angelo,
post longas & diuturnas mari & terra deuo-
rata molestias, cùm s̄æpenumerò interdiū
in syluis delitere, ac noctu iter confidere co-
gēretur, ad ext̄remum duobus euolutis men-
sibus, Rhemos in columnis cum maximo em-
nium Catholicorum gaudio, maximè verò
Doctoris Alani cognati sui, peruenit: qui
tūc Seminarij, Rheimensis Rector, nunc verò
dignissimus Romanæ Ecclesiæ Cardinalis
est.

Alij cuidam matronæ primariæ equitis
Mordant vxori, pro fide Catholica captæ &
Regina iudicatum fuit, vt sui, ac mariti me-
mor, semel tantum Hæreticorum templum,
dum in eo diuinū suum officium celebra-
rent, pertransiens, certissimo vitæ periculo
& ignominia se subtraheret. Cui illa respō-
dit: Malle se, Reginæ, mariti, omniumque a-
amicorum & familiariū gratia excidere, quā
aliquid dissimulationis in confessione suę fi-
dei, & obedientiæ Deo debitæ, præferre.
In quo illa proposito constanter perseverās,
multis annis in carcere remansit, quod Regi-
na obtemperare noluisset.

Tres aliæ matronæ nobilissimo genere
natæ, cùm Missæ interessent, ipso Paschatis
die comprehensæ, per publicas Londini pla-
tas, magno cum ludibrio ducebantur: præ-
cedente illas sacerdote eo habitu, in quo Mis-
sam dixerat, hæreticis autē mille conuictorū
plaustra in eas euomētibus. Cū ecce tibi illæ
incredibili robore septæ, oīa perpetiebatur,

d a

& hæ

Alia quædani matrona Clitera nominata,
 similiter nobilis & coniugata, postquam coram iudicibus intrepida Catholicam se professa foret, ad nullam prorsus questionem spōdere voluit, ne legitimos illos ea in causa videretur existimauisse: neve morte, quā pro Christo Iesu perpeti desiderabat, respōsione aliqua impediret. Etsi itaque iudices crudelissima illā se morte affecturos minarentur, nisi ad interrogata responderet, illā tamē fortis & constans, ne vocē quidem mittere voluit, sed morte quā dicemus, intrepida tolerauit. Manibus & pedibus ligatam intertra, oculis cœlum spectantibus, nudam deposuerūt: ac infra renes, immaræ magnitudini faxum imposuerunt; pectus autē ingeui pōdere sensim onerauerūt, quoad sanguine per os, aures, & nares erumpente, illa incredibili cum patientia animam suam Deo tradidit. Magna hæc crudelitas circumstantibus visa est, quod cernerent genus mortis adeo terrible, in tale muliere, & in tali causa. Maneat proinde hærefin infernalem quandam Furiā esse, & impietatis ac crudelitatis suę modum ac terminum ignorare.

Nunc quoniam quæ maritarum, quæ viduarum, quæ pro Christo mortem perpellunt, mulierum hactenus exempla recensimus: ante quam capitulo huic finem imponamus, nōnulla etiam de Monialibus, Seruato-

ris n
mus
pla h
In
betha
fuge
duo C
os Ma
nici,
te Sio
rum C
& M
temp
adhu
quoq
tantu
terrib
tistic
ineo
Deo c
libidi
stant
prima
is se a
am ill
posse
tix op
liam,
mitte
tici i
Virgi
sueta
actur

ris nostri sponsis in rem præsentem adduca-
mus: ut ita quilibet mulierum status ac exē-
pla habeat quæ imiceretur.

Inter religiosos, qui persecutionem Elisa-
bethæ declinaturi, ex Anglia in Belgij trans-
fugerunt, fuere integri quatuor conuentus,
duo Carthusianorum & Frâciscanorum: Du-
os Monialium: quarum aliquæ Sancti Domi-
nici, aliquæ Sanctæ Brigidæ (dictæ de mon-
te Sion) profitebantur. Horum monasterio-
rum duo, puta Monachorum Franciscanorū,
& Monialium Dominicanarum, maturè &
tempori subuersa fuerunt; alia verò integra
adhuc visuntur, & sicut hactenus, ita nunc
quoque Eleemosynis Regis Catholici suspen-
tantur. Monasterium Sanctæ Brigidæ multas
terribiles tempestates & procellas ab hære-
ticis Anglicanis perpessum fuit; tûm quod
in eo virgines, elegantis admodum formæ,
Deo consecratæ, & carnalium voluptatū ac
libidinum hostes, quas illi tantoperè conse-
stantur, erant; tûm qui multæ nobilium &
primariorum filiæ ex Anglia profugentes, e-
is se adiungebant. Verùm cùm propter nimi-
am illarum copiam omnes se sustentare non
possent, post multas orationes & pœnitentia
opera se diuidere, Seniores Ruan in Gal-
liam, iuniores verò & nobiliores in Angliam
mittere constituerunt. Quo facto, hære-
tici in principio facile se tenellas illas
virgines, & monasticæ disciplinæ vix as-
fuetas adhuc blanditijs se suis transuersam
acturos & supplantaturos, existimabant.

d 3

In

54 Appendix sive Liber Quartus.
In quo posteà admodum cum se falli videret
easdem in diuersos Anglicani regni carceres
abripuerunt. Verùm cùm neque isto modo
quicquam efficeretur, indulserunt ijs Regij
Cōfiliarij, vt ex carceribus protractæ, in pri-
uatis quorundam magnatum ædibus custodi-
rentur. Mox autem cùm multæ nobiles & pri-
mariæ virgines ijs se adiungerent, & cum
Christo Seruatorе nostro perfectam calita-
tem profiteri inciperent (tantum nimis
virtus laboribus pro Deo exantlatis confir-
mata, potest) re ad iudices per lata in carceres
publicos denuò magna cum crudelitate con-
iectæ sunt. Inter has quædam Elisabetha San-
dera, Doctoris Nicolai Soror, quoties capi-
ebatur & affligebar, præter cetera hęc quo-
que scribebat. Apprehenderunt me appari-
tores, altera iam vice, in germanæ mez sorori
ris domo, & tanquam itinerum aliquem sub-
sefforem cæpissent, multò crudelioribus iu-
dicibus, quam Anna, Caiphas, Pilatus, & He-
rodes erant, me representabant: qui etsi mul-
ta inepta à me scire cuperent, ego tamen bre-
uiter ijs satisfaciens, primùm mulierem, ac
secundò monialem esse dicebā: vt per illud
intelligerent, noua me in Anglia regno mo-
liri nō posse: per hoc cognoscerēt, Catholicā
me religionē profiteri, siquidē illorum secta
Moniales ignorat. Sciscitabātur ex me, quo-
nā in Anglia Catholicos nouissē & multa i-
stiusmodi alia. Vnde ad extremū indignati,
in carcerē urbis Vintoniensis me coniecerū-
vbi cùm fame mihi conflictanti absq; dubio
moriendum fuisset, nisi Catholicorum quo-
rundam

E

rundam charitas, qui eodē in carcere à tribus
iam annis vinciti tenebantur, necessaria mihi
suppeditasset. Inuitabant me s̄ sp̄e blandè &
pertinaciter, ut eorum Ecclesias frequenta-
rē, & concionibus interesse; quod cū ego
me facturam negarem, tribunalibus me fiste-
bant, exigētes à me in menses singulos octua-
ginta Ducatos, quod videlicet eorū Synago-
gas adire noluissem. Quæ summacū intra se-
mestre spatiū ad quingentos ducatos excre-
sceret, ego autē soluēdo non esse, perpetuò
me carcere adiudicauerunt. Transeo hic mi-
nistrorum Regiorum & apparitorum multa
infamia, & facinorosa dicta, quæ ego nequa-
quam deuorare potuissē, nisi similia Serua-
torem pro peccatis nostris tollerasse cogi-
tassem. Atq; vt breue faciam capta aliquan-
do in castello de nocte per funem ex carcere
me demisi, non tam vt ex diurna custodia
liberarer, quām vt Rothomagum quo ab Ab-
batissa mea mittebar, concederem. Adiuuan-
te ergo Deo, post multos & varios successus,
accarceres, cum magno animæ meæ refrige-
rio ad desideratum monasteriū perueni, vbi
summa cum lætitia à meis sororibus excepta
sum, quæ Deo gratias quas poterant persol-
uebant, quod me extot periculis & carceri-
bus eductam, tandem in portu & vado con-
stituisset. Cui laus, honor & gloria.

*Hæreticorum stultitia explosa in quatuor pueris, 55
fratribus profice capiendis.*

CAPVT XII.

E A est Anglicanorum Tyrannorum cru-
delitas, vt non contenti, Sacerdotes & a-